

Demensförbundet
medlem i
Alzheimer Europe

DEMENS- FORUM

Bildat 1984

NR 3 1999

Någon måste säga ifrån – Demensförbundet gör det

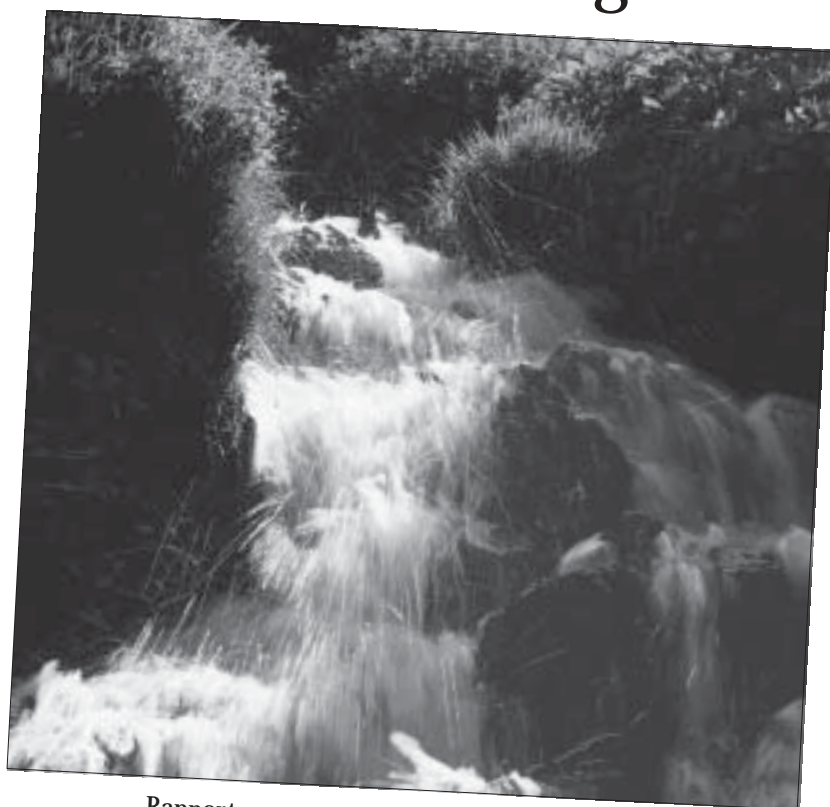
Sam- verkan ger resultat

*Demensförbundets
nya skrift*

Drivkraften för Demensförbundets projektarbete har varit att skapa förståelse och trygghet för de demensdrabbade familjerna. Hur man lyckats i några kommuner framgår av den nya rapporten.

Se sid 13.

Rätt stöd ger kvalitet
och lönar sig



Rapporter om samverkan för god demensvård

Demensförbundet

Demensförbundet behöver mer resurser för att arbeta för dementa och deras anhöriga!
Stöd Demensförbundets utvecklingsfond pg 25 92 53-3

Innehåll

Ordföranden har ordet	2
Utdelning ur Demensfonden	3
Vingarna slår igen Från ett gruppbående	4
Nyköpings demensteam	5
Nordiska mötet i Kalmar/ Borgholm 3-5 juni	6
Klockargårdskonferens	7
"Mötet med den dementa" Om danska erfarenheter	8-9
Från våra föreningar	10-11
Doktorn har ordet	12
Två skrifter om demens <i>Tillit, autonomi och gemenskap</i> <i>Rätt stöd ger kvalitet och lönar sig</i>	13
Nyfattiga dementa	14
Nya böcker	15
Förbundsnytt Demensförbundets skrifter	16

DEMENSFORUM

Ansvarig utgivare:

Stina-Clara Hjulström, förbundsordf.

Tryckproduktion:

Lätta Trycket AB, Stockholm

Prenumeration: 120:-/år

Du som vill skriva i Demensforum:

Skicka in ditt manus till Demensförbundet. Vi tar även emot din text på diskett eller som bifogad fil med e-post. (Spar texten som ren textfil i ordbehandlingsprogrammet). Skicka gärna med foton eller illustrationer till din artikel! Vi förbehåller oss rätten att redigera insända artiklar. Citera gärna men ange alltid källan! Adress, se sista sidan.

Nästa Demensforum utkommer i slutet av november. Manusstopp för nästa nummer är 15 oktober -99.

ORDFÖRANDEN HAR ORDET



När jag skriver detta lider sommaren mot sitt slut. Höstens färger börjar redan skimra i lövverken. Luften är hög och klar. Flyttfåglarna flockar sig för färd söder ut. Tranorna cirklar över Alvaret och ropar ut sitt farväl. Jag får dra trädgårdsstolen längre mot den vissnande syrenhäcken för att kunna dricka mitt morgonkaffe i solstrimman. Höst-naturens åldrande! Så vackert. Varför kan inte människors åldrande få vara så? En del förunnat, men alltför många demenssjuka får inget skönt åldrande.

Tvångsflyttning

Vi vet att små gruppbonden är bra för demenssjuka. Sverige var ett föregångsland när vi under 80-talet började utbyggnaden av denna vårdform. Inte bara demenssjuka mår bra utan även anhöriga och personalen. I dag är det många kommuner som dumsnålt lägger ner gruppbonden eller använder dem till andra som är "starkare" än demenssjuka. Anhöriga kämpar en

ojämn kamp mot kommunal byråkrati. Demenssjuka flyttas till sjukhem och får bo ihop med icke demenssjuka trots att *man vet att detta inte är bra*. Var finns förnuftet hos dem som bestämmer och var finns tryggheten för demenssjuka och deras anhöriga? Hyran blir billigare, men det tar kommunen igen mot högre omvårdnadsavgift!

Många förtvivlade anhöriga har ringt till Demensförbundet om detta. *Vilken annan grupp i samhället skulle gå med på tvångsflyttning?*

Handikappbidraget

Under hösten skall regeringen besluta om det statliga handikappstödet som är ute på remiss. Med oro har Demensförbundet tagit del av förslaget. Går det igenom kommer demenssjuka att även fortsättningsvis diskrimineras. Demensförbundet kommer fortfarande att få mindre än hälften mot övriga förbund! Och detta trots att demenssjuka är den mest utsatta gruppen. När jag såg förslaget blev jag rädd, men så plockade jag fram Demensforum nr 3 / 1998 där vi granskade politikerna inför valet. På frågan: "Kommer Ditt parti att verka för en rättvisare fördelning av handikappbidraget?" svarade alla partierna ja. Då blev jag lugn. Säkert kommer alla partierna att engagera sig i frågan och lyfta fram Demensförbundet. För visst är det väl så att det politiker lovar innan valet håller de även efter valet!

Stina-Clara Hjulström

Årets utdelning ur Demensfonden

39 ansökningar hade inkommit. Sammanlagt begärdes bidrag för ca 3 miljoner kr. Arbetsutskottet hade av styrelsen fått sig tilldelat en bidragsram uppgående till **300 000 kr**. Demensförbundets arbetsutskott beslöt att fördela bidragen för 1999 ur Demensfonden enligt följande:

Ingegerd Fagerberg,

Mälardalens Högskola och Karolinska Institutet för att undersöka hur äldre personer som vårdats inom sjukvården upplever tillstånd av tillfällig förvirring.

Margareta Grafström,

Äldrecentrum, Stockholm, och Mälardalens högskola för två studier, en omfattande anhöriga till hemma-boende personer med demenssjukdom och en som omfattar personal som vårdar de demenssjuka personer som bor vid någon form av alternativt boende eller sjukhem.

Ann-Christine Bard-Sandström,

Studieförbundet Vuxenskolan, Västerbottens Distrikt, Umeå, för utveckling av samverkan med lokala föreningar.

Gudrun Bergqvist,

Uppsala, för att studera situationen för döttrar till demenssjuka.

Tommy Jonsson,

Sundsvall för att undersöka om den metod som kallas för Reminiscens och som ingår i Validationstekniken kan överföras till ett praktiskt hjälpmedel i demensomvårdnaden.

Louise Nygård,

Karolinska Institutet, Stockholm för delfinansiering av projekt som syftar till att undersöka och beskriva



Ingalill Ramström,

Göteborgs Universitet. Projektet avser behandling av Alzheimers sjukdom med gangliosid GM 1 och specifikt träningsprogram: dokumentation av erfarenheter av vårdutvecklingsprogram.

Petra Robinsson,

Centrum för Äldrevårdsforskning, Huddinge Sjukhus, för forskning om omvårdnadsbehov hos personer med misstänkt demenssjukdom i ett tidigt skede.

hur personer med mild till måttlig demens bemöter sina svårigheter och bemästra sjukdomens konsekvenser i vardagslivet. Syftet är också att fördjupa förståelsen för betydelsen av självvalda aktiviteter.

Bertha Ragnarsdottir,

Linköping, för forskning kring frågeställningen om en utbildning i Reminiscens, Validation och Taktil Massage kan förbättra kommunikationen mellan den demenssjuka och de anhöriga och på så sätt underlätta deras vardag.

Helle Wijk,

Göteborgs Universitet, för fortsatt arbete på kartläggning av färguppfattningens och färgens betydelse vid normalt åldrande och vid Alzheimers sjukdom.



Kaarina Amberia,

Huddinge Sjukhus, för forskning om Cadasil en form av vas-kulär demens.

Liisa

Palo

Bengtsson,

Karolinska institutet, Stockholm. Projektet avser användning av sällskapsdans och dansmusik som en vårdhandling i vården av personer med demenssjukdom.

Agneta Berglöv,

Göteborg, för utvecklingsarbete rörande stöd åt demenshandikappade, anhöriga eller närstående samt vårdpersonalen.

Maria Lindau,

Huddinge sjukhus. Projektet avser delfinansiering av forskningsprojekt kring frontallobsdemens.

Magnus Sjögren,

Mölnadalssjukhus. Projektet avser frontallobsdemens – symptomanalys och funktionsbeskrivning genom videoupptagning.

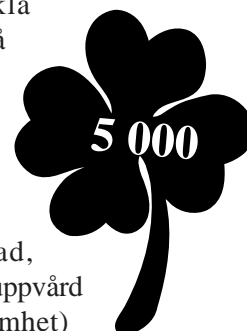
Christel Geisler-Andersson,

Stockholm för att vidareutveckla Qigong på dagverksamhet.

Berit

Olsson,

Kristianstad, att starta gruppvård (dagverksamhet) för lätt dementa svenska pensionärer, bosatta i Malagaområdet i Spanien.



VINGARNA SLÅR IGEN

”Det var ju en väldig folkstorm då. Vid dom möten som hölls höjde folk faktiskt nävarna i luften mot politikerna och Riksbyggen. Så upprörda var dom. Jag har aldrig varit med om nåt sånt tidigare. Det var helt otroligt. Jag kände mig uppbackad till tusen. Hela kommundelen, hemtjänsttagarna och deras anhöriga stod bakom mig.”

Lena Hertzman, 55 år, är fortfarande rörd över det folkliga stödet men också upprörd över den behandling som hon anser att Järfälla kommun orättfärdigt utsatte henne och hennes företag ”Vingslaget” för.

En verksamhet med framgång

Det var för två år sedan som hemtjänstverksamheten i Barkarby skulle upphandlas. Då hade Vingslaget AB skött verksamheten i 3,5 år redan, med framgång. De boende, anhöriga och kommunen var alla nöjda med kvaliteten. För Lena Hertzman som arbetat 18 år i kommunen med äldreomsorg hade avknoppningen av hemtjänsten i Barkarby som hon själv byggt upp, och bildandet av Vingslaget inneburit ett nytt skede i livet. Äntligen kunde hon förverkliga det hon alltid velat men varit förhindrad att göra på grund av för mycket byråkrati.

”Man kommer aldrig någonstans i den kommunala verksamheten. Vi stod där och stampade. Det ena mötet efter det andra beslutade samma sak och till slut hade verkligheten rusat förbi och då var det ingen mening att genomföra det vi hade velat göra. Då tänkte jag att knoppar vi av får vi bestämna själva och då går det fortare. Då blir det en utveckling för oss som personal och för verksamheten i stort.

Det var lite skepsis i början. Våra kunder undrade hur det skulle bli. Men vi var precis samma folk som tidigare



□ *Vingslaget ett gruppboende för demenssjuka i Bromma i Stockholm. Det ligger på en lugn lummig gata i ett villaområde, som ger en trivsamt ”hemmiljö”.*

och vi jobbade på samma sätt så efter ett tag upptäckte alla att det inte var så konstigt trots allt. Det blev väldigt lyckat. Och vi fick mycket beröm för vår verksamhet från en massa håll. Vi kände området och de boende väldigt bra så det var väl ingen som förväntade sig något annat än att vi skulle få uppdraget att fortsätta.”

Riksbyggen tog hem jobbet

Men till allas stora överraskning blev det inte så. Vingslaget sattes under tuff press från flera stora företag och till slut var det Riksbyggen som tog hem jobbet. Beslutet väckte många upprörda känslor. Och fortfarande, ett och ett halvt år efter kämpar anhöriga för att få det upprivet. Kommunen har heller inte redovisat exakt vad som fick dem att välja Riksbyggen framför Vingslaget. Omväxlande talas det om ett för högt pris och att den kvaliteten Vingslaget kunde erbjuda inte motsvarade pengarna. Enligt Hertzman sades det t o m från tjänstemannahåll att deras kvalitet var för hög.

”Det är nåt så vidrigt att jag inte har

ord för det. Ser man hur det ser ut nu kan man ju säga att vi hade hög kvalitet men för hög kvalitet kan man aldrig ha. Det är ju det man ska försöka åstadkomma. Nu går dom till de boende, gör det dom ska men ingenting extra. Jag tror nog att vi hade lite guldkant på saker och ting för att de gamla skulle må bra. Det tyckte väl inte kommunen var riktigt lyckat.”

Eldsjälar behövs i ledningen

Enligt Hertzman, kan äldreomsorg med fördel drivas i privat regi. Men det ställer krav på de som arbetar där. Och stora företag tycker hon inte om.

”Jag tror att det skall vara äldreomsorg i små företag, där det finns en eldsjäl som driver det hela. Dom stora företagen som Riksbyggen t ex., dom gör bara det som ska göras. Det finns absolut ingen känsla bakom. I Barkarby hade vi konst på väggarna, trevliga gardiner osv. Där finns det ingenting idag. Det finns ingen där som bryr sig om hur det ser ut helt enkelt. Det måste finnas någon med gnista som leder det. Dom stora företagen

Nyköpings demensteam

Demensföreningar från Östergötland och Södermanland hade en regionsträff i Nyköping i våras. Då inbjöds Hans Inge Lindeskow, sjukskötare och teamledare för en demensutredningsavdelning i Nyköping.

Han berättade om hur man arbetar i utredningsteam. Utredningsteamet består av, arbetsterapeut, undersköterska, geriatriker och sjuksköterska. Personen med misstänkt demens grundutreds av sin primärvårdsläkare och specialutreds av teamet. Teamet samverkar med anhöriga, vårdpersonal och primärvården. Det är viktigt att alla berörda får ge information och att de får information om utredningens resultat.

När teamet har fått en remiss görs ett eller flera hembesök för att få en uppfattning om problemen. Man gör t ex en anamnes. Därefter görs en praktisk funktionsbedömning under tre dagar på teamets dagvård. Resorna till och från dagvården är kostnadsfria. På



□ *Hans Inge Lindeskow.*

dagvården möts man av den som gjort hembesöket.

Dagverksamheten är uppbyggd som ett ordinärt hem och under de tre testdagarna försöker man att leva som i ett vanligt hem. Det ger möjlighet att observera personens funktionsförmågor. 2-3 personer utreds per vecka.

Arbetsterapeuten funktionsbedömer och gör neurologiska tester. Om det är svårt att fastställa diagnos så följs det upp efter ett halvår med ny utredning.

Vid behov remitteras personen till blodflödesmätning och magnetkamera. Utredningens utfall delges den demenssjuka, anhöriga, vårdpersonal, biståndshandläggare och inremitterande läkare. Demensutredningen följs upp med hembesök och samtal med anhöriga. Kommunen har en speciell boendesamordnare som man samverkar med i de fall annat boende blir aktuellt.

Ett annat projekt är att följa upp den medicinska behandlingen av Alzheimers sjukdom och effekterna av Aricept och Exelon. Teamet utbildar och handleder vårdpersonal. Teamet driver ett projekt kring problemet med äldre/dementa och bilkörning.

Hans Inge Lindeskow tel. 0155-245433, 070-6952386

Tommy Jonsson

har sina vinstmål som kommunen har besparingsmål och bryr sig inte om något annat.”

Idag driver Vingslaget ett grupp-

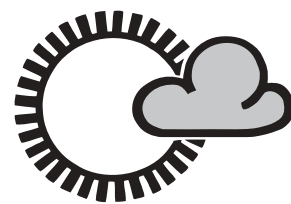


□ *Lena Hertzman.*

boende för demenssjuka i Bromma i Stockholm. På en lugn lummig gata i ett välbärgat villaområde ligger Villa Vestas två hus. De ger ett trivsamt boende i ”hemmiljö”, så långt från institutionsvård man kan komma. Men trots att hon själv tagit klivet ut i den privata sfären och att hon anser att upphandlingen av hemtjänsten i Barkarby inte gått rätt till, tycker Lena Hertzman att kommunal äldreomsorg behövs.

”Den måste finnas kvar. Det är inget som säger att den ena är bättre än den andra. Det var bara jag som ville att det skulle gå fortare. Nu bestämmer vi vad och när saker och ting skall göras. Det mår både de gamla och personalen bättre av.”

*Text och foto
Mikael Esping*



**Stöd
Demens-
fonden**

Pg 90 08 58-2

Det nordiska mötet i Kalmar/Borgholm 3-5 juni

Mötet blev mycket lyckat med 150 deltagare från hela Norden. Alla Demens/Alzheimerförbund i Norden var representerade. Även generalsekreteraren i Alzheimer Europe deltog. Vi arbetar med en rapport

från konferensen där sammanfattningarna från alla seminarier kommer att finnas liksom redogörelser från demens/alzheimerförbunden i Norden.

Konferensen resulterade bl a i ett slutdokument, "Kalmardokumentet" som antogs av alla de nordiska länderna. Se avbildningen nedan.

Kalmardokumentet

5 juni 1999
FNs Äldreår

Regeringarna i de nordiska länderna och Nordiska rådet uppmanas att beakta demenssjukdomarnas tunga problematik.

- § 1. Demens är en folksjukdom med ett obotbart kroniskt förlopp innebärande svåra funktionshinder och handikapp. Detta måste erkännas av de nordiska länderna och berörda internationella organ.
- § 2. Demens leder till svåra funktionshinder och handikapp. De nordiska länderna måste gemensamt skapa en handlingsplan för att ge de demenssjuka rätt till god livskvalitet med beaktande av fysiska, psykiska, sociala och existentiella dimensioner.
- § 3. Demens är en hjärnsjukdom som kräver utredning i tidigt skede, rätt till korrekt diagnos och behandling.
- § 4. Det finns stora brister när det gäller utbildning om demens av all personal inom vården. En plan för utbildning och utveckling av all personal inom vården måste tas fram.
- § 5. Vården av demenssjuka kräver specialutbildad personal och en personaltäthet som gör det möjligt att ge god vård.
- § 6. De anhöriga måste i sin svåra situation få stöd och avlastning.
- § 7. Nya effektivare mediciner ger samhällsekonomiska vinster. Framtagandet av sådana mediciner får inte bromsas av kortsiktigt besparingstänkande. De demenssjuka måste ha möjlighet att få tillgång till sådana mediciner.
- § 8. Informationen om demenssjukdomarna måste förbättras.
- § 9. De nordiska länderna måste satsa mer resurser på forskning om sjukdomens orsaker, behandling och omsorg. !
- § 10. De demenssjukas och deras anhörigas rättssäkerhet måste stärkas.

Demens- Alzheimerförbunden i Norden

Danmark

Preben Clausen

Finland

Antti Laitinen

Island

Sigrún Þórunn Þórunn

Norge

Edbjørg H. Langvåg

Åland

Päivi Hänninen

Sverige

Stina-Lena Hjertqvist
Tagmy Lindgren

300 DELTAGARE I ÅRETS KLOCKARGÅRDSKONFERENS

Temat på årets klockargårds-konferens var: "Framtidens demensvård, hur ska vi ha den?" Konferensen ägde rum på Strand Hotell i Borgholm på Öland.

Arrangörerna av Klockargårds-konferensen hade arbetat fram ett program av hög klass. Alf Svensson, partiordförande för Kristdemokraterna talade kring temat värdighet i vården. Han underströk särskilt vikten av att den palliativa vården och geriatriken får ett rejält uppsving. Professor Jan Marcusson, Linköpings Universitet talade om demenssjukdomar. Särskilt berörde han frågan hur det är att vara demenssjuk utifrån den demenssjukas perspektiv.

Richard Larsson, som snart kommer ut med en ny bok, talade gripande om hur det var att leva nära en demenssjuk. Birgitta Andersson, musik- och uttryckande terapeut, visade hur



□ Till 1999 Års i Årets vÅrdbitr%odei utsÅgs f'ljande sex: **Elisabeth SwedËn, Freden Kulle, Hudiksvall, Kajslis Bertilsson, KonsulgÅrd, Emmaboda, An-nika BÅge, RamsaeygÅrden/Wilhelmsro, J`nk`ping, Elsy Sundstr`m Karls-son, Facklan, Arjeplog, Nelly Oportus, Guldbr`llopshemmet, Stockholm och Ewa Karlsson, Munkeberga, PiteÅ.**

viktig musiken kan vara i demens-vården, men inte vilken musik som helst. Det handlade inte om dunka-dunka-musik utan om stillsammare musik av typ Mozart och Chopin. Birgitta menade att det fanns en outnyttjad resurs hos personalen som borde

utnyttjas bättre. Det fanns enligt Birgitta många i vården som både kunde sjunga och spela. Klockargårdssti-pendiaten Margareta Andersson, Väs-tervik presenterade en folder med in-formation riktad till barn om de-menssjukdom.

NY FILM

Årets Kloc-kargårdsfilm "Jag börjar bli dement – men lever ett bra liv" mot-



togs mycket positivt av konferensdeltagarna. Åke Sjö-lund har gjort filmen, som handlar om konstnären Rune Östberg som fått diagnosen Alzheimer. Trots denna skrämmande diagnos visar filmen att Rune kan leva ett aktivt liv som utövande konstnär. Rune får behandling med läkemedlet Exelon. Samtidigt med konferensen anordnades en utställning med Rune Östbergs konst. Hans målningar har ofta skärgårdsmotiv, och hans statyetter har oftast människokroppen som motiv.

Filmen kostar 1.300 kr och kan beställas hos Rehab- och långvårdskliniken, Länssjukhuset i Kalmar, telefon 0480-814 81.

Utemiljö viktig för demenshandikappade

Demensförbundet har av Allmänna Arvsfonden erhållit medel för att genomföra ett projekt om utemiljöns betydelse för demenshandikappade. Inge Dahlenborg, Falkenberg, kommer som projektsekreterare att arbeta med projektet. Projektet innebär att Inge kommer att samar-



beta med några kommuner representerande olika landsdelar och olika storlek.

I projektet vill vi göra en praktisk beskrivning av de möjligheter som kan finnas att öka förutsättningarna för demenshandikappade att kunna gå ut i naturen. Många demenshandikappade saknar idag möjligheter till utevistelse på grund av byggnadernas lokalisering och utförande.

Inge Dahlenborg har lång erfarenhet av demensvård på olika nivåer. Hon är arbetsterapeut med vidareutbildning. Inge har telefon 0346-320 65, fax 0346-170 36, e-post: dahlenborg@telia.com

Mötet med den dementa

De flesta danskar känner efterhand till sjukdomen demens, efter de sista årens omfattande mediabevakning.



□ Projektledare Marianne Engel är anställd av Sjukhuset Fyn, Center Vest, som ledare av Center för kunskap och erfarenhetsutbyte om demens.

Men de flesta människor vet fortfarande inte mycket om själva sjukdomen och dess konsekvenser. De är mycket osäkra, hur de personligen skall bete sig, när de möter en dement. Det försöker projektledare Marianne Engel från **Center för kunskap och erfarenhetsutbyte** att göra någonting åt. Hon håller föreläsningar och ger utbildning till olika yrkesgrupper, som i deras dagliga arbete kommer i kontakt med dementa.

Hur gör hårfrissan när den dementa kunden inte vill luta huvudet bakåt när håret skall tvättas?

Hur gör taxichauffören som inte får kunden att lämna bilen?

Hur gör den bankanställda, som inte förstår vad kunden vill?

Och hur gör tandteknikern, som inte får den dementa patienten, att öppna

munnen, utan måste be personalen bända upp munnen?

Marianne Engel råder tandteknikern, att sätta sig i samma nivå som patienten,

istället för att böja sig över den liggande patienten, kan han eller hon sätta sig på en stol så de får ögonkontakt. Och så kan vederbörande kanske massera den dementas ansikte och eventuellt sjunga lite, för att skapa trygghet i situationen.

Den överordnade politiska målsättningen är, att vi skall integrera människor med demens i det danska samhället. Men demens är fortfarande tabubelagt. Det råder fördomar, osäkerhet och okunskap om demenssjuka och deras sjukdomar. Det medför ofta en bristande förståelse och accepterande av den dementas vardagliga beteende i samhället, säger Marianne Engel och fortsätter;

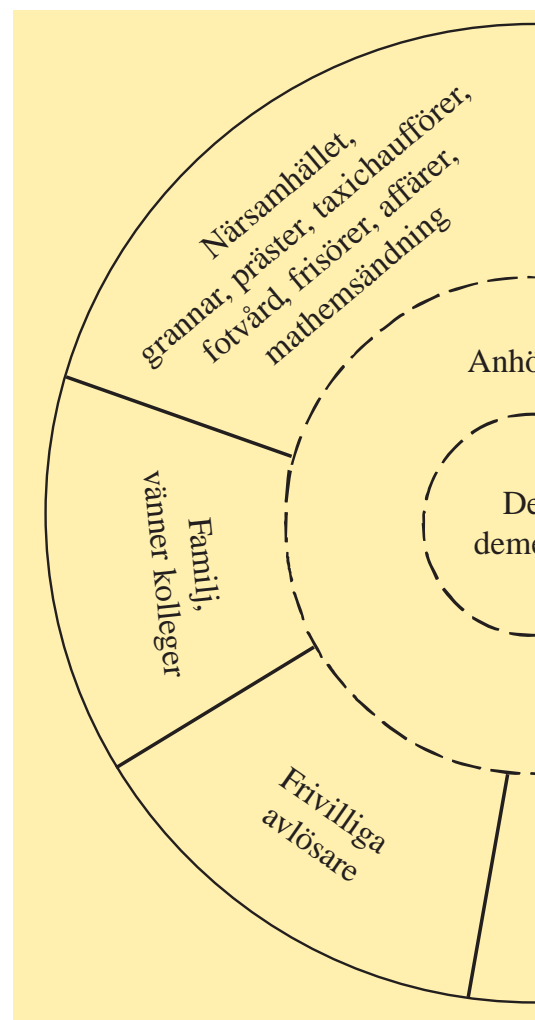
Därför är det ett stort behov av att förmedla kunskap om demens och de problem som kan uppstå i kontakten med dementa, till olika yrkesgrupper,

som i sitt dagliga arbete möter de dementa.

De flesta har ett stort behov av att få prata

Marianne Engel är anställd av **Sjukhuset Fyn, Center Vest**, som ledare av **Center för kunskap och erfarenhetsutbyte om demens**, som är en del av **Gerontopsykiatriska teamet** på **Middelfart Psykiatriska Sjukhuset**. Centret stöts av sjukrassornas hälsofond.

Centret har till dags dato haft kontakt med 4000 personer, fördelat på olika yrkesgrupper som t ex fotvårdare, taxichaufförer, vicevärdar, frisörer, poliser, präster, apotekare och bankanställda. Marianne Engel håller fö-



Artikeln från den danska tidningen Demensnyt skriven av redaktör Steen Kabel. Översättning till svenska av Christel Andersson

redrag och ger utbildning vid möten där grupper från närsamhället undervisas om demens, kommunikation och samarbete med dementa. Dessutom har hon rådgivning om anhörigarbetet och fungerar som konsult för att etablera liknande projekt runt om i landet

Jag får klara signaler från dessa yrkesgrupper, att de ofta känner sig helt maktlösa. De vet helt enkelt inte hur de skall göra i de konkreta situationerna och deras osäkerhet smittar snabbt av sig på de dementa. Det kan vara mycket obehagligt för båda parter.

Därför är mina upplägg mycket konkreta. Jag speglar och guidar. Och jag kommer med konkreta anvisningar

om hur folk kan bemöta en dement person. I många situationer handlar det mest om att våga vara närvarande. Om att våga hålla handen, och om att våga visa något av sig själv i mötet med den dementa .

Samtidigt låter Marianne Engel i hög grad åhörarna själva sätta dagordningen vid hennes föreläsningar och upplägg. Hon har alltid mycket "luft" i programmen, så de kan komma fram med sina upplevelser och erfarenheter. Det visar sig alltid att det finns stort intresse av att fråga och berätta.

Det är närmast en succé för mig om folk inte kommer in efter pausen när jag föreläser, på grund av att de har börjat prata med varandra, och på det sättet öppnar man upp för alla tabun om demens påpekar Marianne Engel. Denna dialog och erfarenhetsutbyte medverkar också till en större öppenhet bland kollegerna på olika arbetsplatser. Det visar sig att det alltid finns anhöriga i auditoriet, och de är i stort behov av att prata om sina egna upplevelser.

Demens är att dö lite varje dag. Därför försöker jag skapa ett rum eller forum, där det är tillåtet att visa sin ångest och osäkerhet. Där man också får känna in sin sorg, och bearbeta den tillsammans med andra. Det kan berika både den dementa och den anhörigas tillvaro, därför att den anhöriga kommer att bemöta den dementa på ett annorlunda sätt, säger Marianne Engel.

Samarbetar med demenssamordnare

Marianne Engel samarbetar dessutom med demenssamordnare för att ordna lokala möten för allmänheten. På det sättet medverkar "Center för kunskap och erfarenhetsutbyte om demens" att sprida kunskap om bemö-

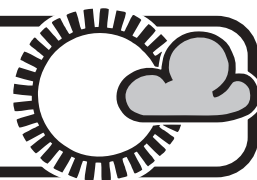
tande av de dementa i närsamhället. Möten är välbesökta. Det finns ett stort intresse av att få veta mera om behandlingsmöjligheter, den nya medicinen på marknaden samt vilka omsorgsmöjligheter det finns för de dementa i kommunen, säger Marianne Engel och tillägger; Många anhöriga är mycket intresserade av att veta om sjukdomen är ärftlig. Om den kan förebyggas. Och om man kan undersöka det i generna. Det visar sig, att många medelålders människor innerst inne är mycket rädda för att drabbas av denna sjukdom senare i livet. Därför finns det ett stort behov av mera kunskap och en utvidgad dialog om sjukdomen och dess konsekvenser, inte endast bland anhöriga, utan generellt i hela befolkningen.

Här ser Marianne Engel goda möjligheter i utvecklingen på det kommunala området, genom att utbilda och anställa demenssamordnare och stärka den lokala insatsen för att sprida kunskap och främja dialogen mellan anhöriga och dementa och mellan allmänheten och dementa. Och hon vill själv framöver göra en insats för att bygga ut detta samarbete.

Marianne Engel kan kontaktas på telefon 0045-63 48 43 31.



Från våra föreningar



Stort behov av mer kunskap i demensvården

– Det var en mycket lärorik dag. Vi måste försöka göra om det till hösten! Detta var en av många positiva, spontana reaktioner vi i Demensföreningen i Perstorp fick när vi i mitten av april tillsammans med Norrkunskap Demensutbildning och Studieförbundet Vuxenskolan genomförde en föreläsning i demensomvårdnad. 300 personer inom vård och utbildning från kommunerna i Perstorp, Örkeljunga och Klippan deltog.

Är detta möjligt för oss att genomföra? Det var frågan vi ställde oss i demensföreningen när vi av Tommy Jonsson, Norrkunskap Demensutbildning, fick förslaget till samverkan kring föreläsningssdag i demensomvårdnad. Helt klart att vi måste försöka ro detta projekt i land. Första kontakten togs med vårdpersonal och ansvariga i vår hemkommun för att efterhöra deras intresse. Och det var enbart positivt.

Ett halvdagsprogram till en mycket rimligt kostnad togs fram för att så mycken personal som möjligt skulle kunna delta. Halva personalstyrkan deltog på förmiddagen och resten på eftermiddagen.

Ringar på vattnet

Vi skickade inbjudningar till kommunerna i Örkeljunga och Klippan också och även till vårdskolor i närområdet. Budskapet om vår föreläsning spreds som ringar på vattnet och vi fick även förfrågningar om deltagande från andra kommuner och skolor. Och aldrig kunde vi drömma om att intresset skulle vara så stort. Vi behövde runt 75 deltagare för att täcka alla kostnader.



□ Tommy Jonsson i samspråk med några av de 300 personer som mötte upp i Folkets Park i Perstorp för att lyssna på hans föreläsning om demensomvårdnad.

Mer än 300 personer fick under en halvdag veta mycket om etik, identitet och självkänsla, grundläggande behov, normala åldersförändringar, tidiga tecken på demens, risker med sömnmedel och lugnande mediciner, störningar i språk, vardagsliv och igenkänningsförmåga. Det finns ett mycket stort uppdämt behov av mer kunskaper bland vårdpersonal inom demensområdet. Det är bara att konstatera efter denna dag.

Tommy Jonsson är en utmärkt och mycket engagerad föreläsare, som verkligen kan konsten att fånga sin publik. Allt var mycket lättförståeligt genom att han ofta framförde sitt budskap med olika exempel hämtade från det dagliga livet. Allvar och skratt blandades i lagom proportioner denna dag. – Delar av detta har jag hört tidigare, var någons kommentar, men jag måste få det upprepat och bli påmind.

Efter två halvdagsföreläsningar var det medlemmarnas tur. Ett 30-tal mötte upp på Ybbåsen, serviceboendet i kommunen, på kvällen för att lyssna på Tommy Jonsson.

Ekonomiskt blev detta arrangemang ett bra tillskott till föreningens kassa

och ännu har vi inte riktigt bestämt hur vi kommer att använda pengarna. Men en mycket utsatt grupp är ju de anhöriga och vi hoppas på något sätt kunna hjälpa dessa människor.

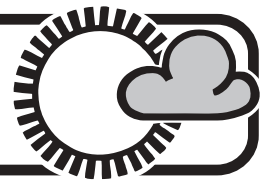
*Demensföreningen i Perstorp,
Anita Andersson/sekr*

Från soliga Gotland

Demensföreningen Dementia i Visby firade 10-årsjubileum i fjol. Ett år med mycket arbete och engagemang. Det roligaste var nog att vi fördubblade vårt medlemsantal, skriver Irene. De hade föreläsningar med Kerstin Lundström och Gertrude Nilsson. Till dessa tillfällen hade de god hjälp från Vuxenskolan och kommunen. Vi laddade också våra distriktsläkare med små bruna kuvert med texten ”**En gåva från Demensförbundet**” däri låg en anhörigbok, en broschyr från föreningen och ett inbetalningskort samt reklam från fonder. När de får en aktuell patient kan de genast få lite information om både föreningen och sjukdomen.

*Irene Lavergren
ordförande i föreningen*

Från våra föreningar



Marknad i centrum med tivoli, knallar, uppvisningar och allt som hör en marknad till. Är det en plats för mig att informera om Demensförbundet? Skapa kontakter, informera om vad jag gör som kontaktperson i Hallstahammar och naturligtvis få blåmesar att flyga ur mina händer. Visst är det så tänkte jag och anmälde mitt deltagande.

Jag ordnade en plats centralt utanför entrén vid Hemköp där jag skulle stå fred. 10.00-18.00 och lördag 10.00-15.00. Bord och skärm fick jag låna av biblioteket. Hur gick det? Bra tycker jag, det kom många besökare till mitt bord för att prata och även få en del råd av mig. Flera av besökarna var studerande vid vårdomsorgs-utbildningar som hade mycket att fråga om. 100 blåmesar flög iväg.

Stig-Gunnar Johansson

Vårmarknad i Hallstahammar



□ *Stig-Gunnar i aktion vid entrén till Hemköp.*

Foto: Magnus Andersson

Hedersgäster på Göteborgsoperan

Färdtjänstbilarna trängs utanför entrén, rullstolar med gäster från äldreboenden runt om i Göteborgs 21 stadsdelsförvaltningar eskorteras av anhöriga och personal för att ta operans foajé i besittning. De är inbjudna att under två söndagar i maj njuta av härliga vårkonsorter. En sångensemble från Göteborgsoperan ger två helt ideella konserter med en blandning från visor till operett och opera. En festlig kulturell manifestation under äldreåret som operan ville göra för dem som sällan har så stora möjligheter längre att komma ut och få känna på att uppleva livets guldkant. Några i demensföreningen i Göteborg njöt i kapp med den övriga publiken av såväl musiken som en god kaffestund.

Agneta Berglöv
ordförande i Gtbföreningen



□ *Bertil Andersson från Ronneby Demensförening mottog priset av distriktsordföranden Claes Bothén. Till höger riksdagsman Rolf Åbjörnsson.*

ÅRETS VITSIPPA 1999

Ronneby demensförening har fått årets Vitsippepris som delas ut av kristdemokraterna i Blekinge. Priset delas ut årligen till någon person eller organisation som gjort en speciell

humanitär insats. Demensföreningens insatser med att bilda anhängargrupper samt att föreningen sprider kunskap och förståelse kring sjukdomen och anhörigas situation framhölls.



Doktorn har ordet



Nyheter om behandling av demens

Från Nionde kongressen med International Psychogeriatric Association 15 – 20 augusti 1999, Vancouver, Kanada

Mötet samlade drygt 2000 personer och de flesta ledande forskarna var där. Programmet var mycket stort och omfattade såväl demenssjukdom, depression och psykos hos äldre och närliggande områden.

Långtidsstudier av medicinering

Behandling av demenssjukdom var ett huvudintresse. Några stora nyheter fanns dock inte. Nya kunskaper om de läkemedel (Cognex, Aricept och Exelon) som vi idag har vid demens fördes fram. Långtidsstudier tyder på att de som får en tidigt insatt behandling kommer att få ett något långsammare sjukdomsförlopp, dvs medicinen har också en viss bromsande effekt. Behandling av personer med långt gången sjukdom har gjorts och man finner att också personer med en grav demensbild påverkas positivt.

Effekter av läkemedlen

De effekter som läkemedlen visat på tankeförmåga och minne tycks vara mindre än effekter på sociala förmågor och uppmärksamhet. Detta är något som man iakttagit när man be-

handlat patienter men som inte tidigare diskuterats. Sådana effekter kan vara mer betydelsefulla än man tidigare trott. Framför allt har medicinerna effekt också på det man kallar beteendestörningar. En sådan behandling, där de positiva effekterna orsakas av att den dementa förstår och fungerar bättre mot omgivningen, kan komma att bli det läkemedel man först bör tänka på när en person med Alzheimers sjukdom visar dåligt fungerande sociala funktioner.

Dessa mediciner som är utprovade mot Alzheimers sjukdom är ännu inte utprovade mot andra typer av demens. I en studie hade man skilt ut de som förutom tecken på Alzheimers sjukdom också hade tecken på en vaskulär demens. Effekten var lika god. Detta tyder på att också personer med vaskulär demens (åderförkalkning) skulle kunna dra nytta av behandling med Cognex Aricept eller Exelon.

Nya studier

Man har länge vetat att brist på vitamin B12 eller folsyra är vanlig vid demens. Nya studier visar att detta kan relateras till ett ämne i blodet, homocystein, som ökar vid brist på vitamin B12 eller folsyra. Vissa ärftli-

ga störningar kan också öka halten av



homocystein i blodet. Vid en demensutredning är det därför viktigt att mäta blodhalten av homocystein, detta görs på många

ställen redan idag. Risken tycks ökad för såväl Alzheimers sjukdom som vaskulär demens. Inflammatoriska förändringar i hjärnans celler finns vid demenssjukdom. Man prövar idag olika läkemedel mot dessa inflammatoriska förändringar men har ännu inte funnit något lämpligt läkemedel.

Ingvar Karlsson
docent och överläkare
vid Mölndals sjukhus

Läs om det senaste inom demensforskningen!

Medicinska forskningsrådet har nyligen kommit med en uppdaterad version av sin skrift "Demens. Aktuell medicinsk forskning". Många svenska forskargrupper är framgångsrika inom demensforskningen och på senare år har stora framsteg gjorts. Aktuell medicinsk forskning tar dig med till forskningsfronten och ger samtidigt bakgrundsfakta på ett översiktligt och pedagogiskt sätt. Skriften, som är rikt illustrerad utkom första gången 1997. Den kostar 95 kr + porto och kan beställas från Swedish Science Press, telefon 018-36 55 66, fax 018-36 52 77.

Är du anhörig? Har du frågor?

Demensförbundet har telefonrådgivning

rikstäckande:

0485-375 75 Stina-Clara Hjulström
060-53 84 00 Tommy Jonsson

lokalt:

Lomma-Bjärred	046-29 12 92		
Malmö	040-54 70 64	Perstorp	0435-342 90
Nyköping	0155-21 10 94	Borlänge	0243-747 56
Stockholm	08-658 61 11	kvällstid	0243-21 10 15
Göteborg	031-41 29 41	Västervik	0490-124 99



Demenslinjen

Tillit, autonomi och gemenskap

– grundstenar för ett positivt möte inom äldreården

”Ur förordet i boken skrivet av Ingvar Karlsson, docent och överläkare”

Psykiska förändringar med förlust av minne, tankeförmåga och försämrade språklig kontakt skapar en kommunikationsbarriär som felaktigt kan tas till intäkt att också känslor och reflektionsförmåga är borta. Det är i demensvården lätt att fokusera på brister i den mentala förmågan medan människornas upplevelser och känslor glöms bort.

Mona Kihlgren har bedrivit forskning om samspelet mellan vårdpersonal och äldre personer i sjukhemsmiljö.

Grundläggande förhållningssätt till äldre och till personer med demens, förhållningssätt som är allmänmänniska och som borde vara självklara i all kontakt inom sjukvården.

Det är en förhoppning att dessa kunskaper kan spridas till all personal som arbetar med äldre och det bör vara en del av den grundläggande utbildningen i omvårdnad.

Boken är skriven av Mona Kihlgren, docent inom omvårdnadsforskning och legitimerad sjuksköterska.

Den ingår i Vårdförbundets FoU-serie och kan beställas per fax 08-709 05 31.



Demensförbundets nya skrift

Rätt stöd ger kvalitet och lönar sig

Att bo kvar i sitt eget hem betyder mycket för livskvalitén. Att flytta innebär stora påfrestningar för demenshandikappade och anhöriga. Att ge bättre stöd för hemmaboende var rikt-punkten för de projekt på olika orter i landet som Demensförbundet drivit med stöd av utvecklingsmedel från Socialstyrelsen.

- Kunde man kombinera dagvård, kontaktpersoner och uppsökande verksamhet i ett nätverk för trygghet och samverkan?
- Hur ordnade man utbildning för hemtjänstpersonal som var intresserad av att arbeta med dementa?
- Vad innebar starten av en ny dagvård i Ulricehamn?

- Vad gjorde man i glesbygderna Vilhelmina och Åsele för att öka förståelsen för anhörigas situation och hjälpa dem att klara av påfrestningarna?
- Vad blev resultatet av ett ökat samarbete med sjukvården i Nordmaling och Karlsborg?
- Hur lyckades man skaffa kontaktpersoner och frivilliga stödpersoner för de demensdrabbade familjerna?
- Vad hände med den uppsökande verksamheten i Gävle (Valbo)?
- Vad betydde positiv inställning hos politiker och tjänstemän?

Frågorna är många och svaren får du om du läser rapporten. Där kan man också finna röster från anhöriga i Boden och beskrivningar av de olika demensföreningarnas goda insatser



för att förverkliga idéerna och utveckla rådgivningen till familjerna.

Skriften är framställd i A4-format, 50 sidor och kostar 60:- + porto. Kan beställas från Demensförbundet, se sista sidan.

NYFATTIGA DEMENTA

När den av makarna som är dement måste flytta in till kommunens särskilda boende, så kan det för en familj betyda att ekonomin kraftigt undergrävs. Från att ha haft en god standard, så har den kvarboende blivit närmast socialbidragstagare.

Detta problem påtalades av Demensförbundet redan 1992 när ÄDEL-reformen genomfördes. Vi fick ett uttalande av dåvarande statsrådet Bengt Westerberg och från en enig riksdag att den kvarboendes ekonomi inte skulle försämrars, genom att kommunerna inte medgav jämkning och tog hänsyn till den kvarboendes ekonomi. Dessa uttalanden har kommunerna funnit vara till intet förpliktande och i stället i regel skrivit in ett gemensamt förbehållsbelopp som fastställts efter vanlig schablon. Det betyder att oavsett inkomst så kommer många kvarboende att få en nettoinkomst som ligger nere på socialbidragens nivå.

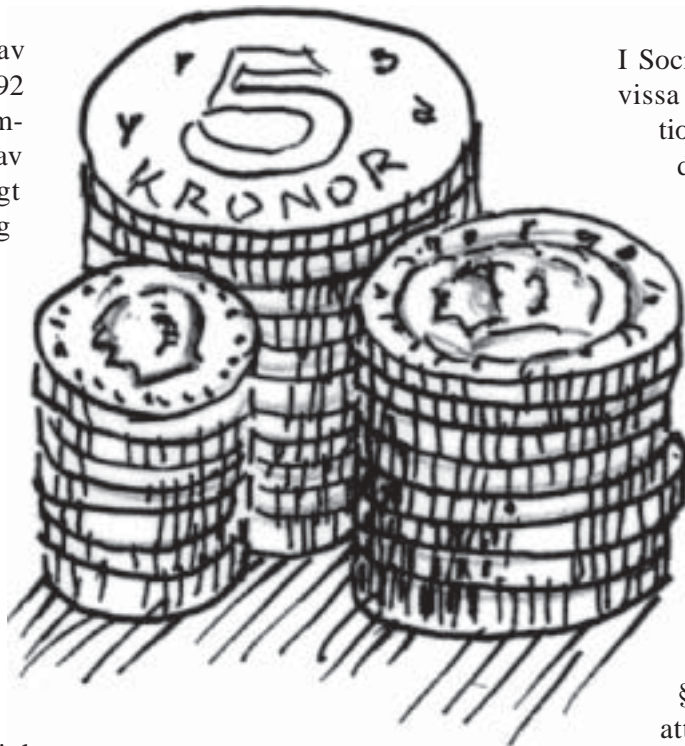
Oförändrad ekonomi för kvarboende

Riksdagen har på nytt tagit ställning till frågan och från den 1 januari 1999 har en ny regel förts in i socialtjänstlagen § 35 där det heter. "När avgifterna fastställs skall kommunen försäkra sig om att omsorgstagarens make/maka/sambo inte drabbas av en oskäligt försämrad ekonomisk situation." Av förarbetena framgår att den av makarna som inte har det omfattande omsorgsbehovet skall kunna leva ett liv på "rimliga privatekonomiska villkor".

Detta innebär bl a att maken skall ha möjlighet att bo kvar i den tidigare

gemensamma bostaden så länge hon själv önskar.

Det är inte möjligt att endast ha ett riktvärde, lika för alla, för det gemensamma förbehållsbeloppet. Hänsyn skall tas till den ekonomiska situationen för den kvar-



boende innan den ena parten fick ett omfattande omsorgsbehov. Det gäller ju att den kvarboende inte skall få sin ekonomi försämrad.

I samband med ändring i 35 § socialtjänstlagen som trädde i kraft den 1 januari 1999 behandlades frågan i specialmotiveringen (proposition 97/98:113). Där sägs det följande: "Enligt regeringen måste nivån på förbehållsbeloppet garantera den enskilde en rimlig levnadsnivå. Det är kommunernas ansvar att se till att den enskilde erhåller sitt förbehållsbelopp och att en utredning görs om avgifterna skall jämkas eller ej med hänsyn till makes/makas behov. Kommunens avgiftsbestämmelser kan emellertid aldrig förmå att täcka in alla behov och situationer som kan utgöra grund

för jämkning. Ansvaret att ge kommunen kunskap om behov och situationer som gör att avgiften vilar på en korrekt grund måste därför ligga på omsorgstagaren. Det är dock kommunens ansvar att ge omsorgstagaren sådan information att denne eller anhörig kan bedöma vilka uppgifter som lämnas".

I Socialstyrelsens allmänna råd om vissa avgifter för äldre och funktionshindrade (SOFS 1998:1) understryks att bestämmelsen i 35 § SoL är konstruerad så att det alltid måste göras en individuell bedömning i det enskilda fallet. En schablonmässig tillämpning av kommunens regelsystem är därmed inte möjlig, utan det måste alltid prövas om en jämkning av avgifterna.

Den kvarboende bör hos kommunen hemställa om ny avgiftsjämkning och då efter individuell prövning enligt §35. Sker inte detta så går det att anföra laglighetsbesvär hos länsrätten.

Erik Näslund

Inger Claesson Wästberg slutar som

Handikappombudsman

Efter fem år som Handikappombudsman slutar Inger Claesson



Wästberg och flyttar till New York för andra uppgifter. Ny handikappombudsman är Lars Löow. Han är jurist och har

tidigare varit ordförande i HSO. Handikappförbundens Samarbetsorgan.

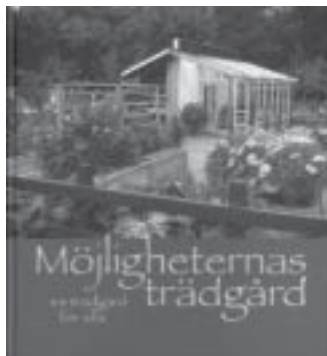
Nya böcker

Nya böcker

Nya böcker

Möjligheternas trädgård – en trädgård för alla

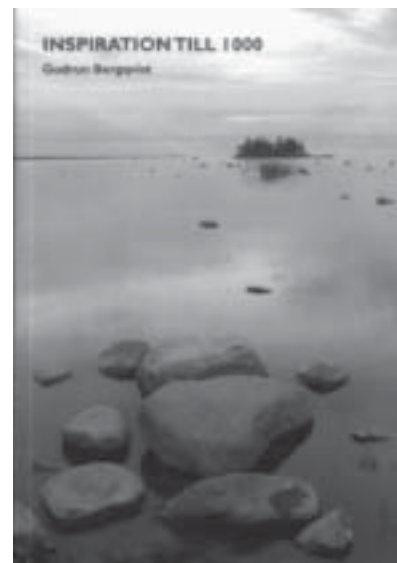
En bok som inspirerar till ett enkelt, roligt och effektivt trädgårdsarbete, där inga skröpliga höfter eller slitna handleder förtar nöjet. På senare år har den terapeutiska trädgården blivit ett begrepp. Här finns idéer om hur man kan träna fin- och grovmotorik, styrka och balans men



också minne och koncentration. Våra sinnen stimuleras av trädgårdens former, färger, dofter och smaker. Två exempel på det i boken är ett upplevelserike för barn och en sinnessens trädgård för de allra äldsta med demens. Kan beställas på tel 08- 784 42 40 el. 08-739 21 52.

Inspiration till 1000

En bok om tips på hur man kan hantera stress och undvika utbrändhet och om positivt tänkande. Kan beställas av inspiratören och författaren Gudrun Bergqvist tel. 018-10 30 70



”Demensvård för nästa sekel”

En liten bok som Kommunförbundet gett ut på uppdrag av äldreberedningen. Författarna är docenterna Anders Wimo och Per Olof Sandman. På ett enkelt och lättläst sätt redogör de för mycket av all den kunskap som finns när det gäller sjukdomarna samt vården och omsorgen om demenssjuka. Boken tar upp basfakta om demens, utredning, vårdfilosofi, demenssjukas specifika omvårdnadsbehov, vårdarnas upplevelser, anhörigstöd, hälsoekonomi, framtiden mm.

Det är en bok som bör läsas av alla som kommer i kontakt med demensfrågor, beslutsfattare, tjänstemän, vårdpersonal, anhöriga och övriga. Den borde ha en given plats i all utbildning!

Boken kostar 150:– (beställningsnr 7099-810-8) och kan beställas från Kommentus Förlag, 117 99 Stockholm.

Telefon: 08-709 59 90
Fax: 08-709 59 80.

Handlingsplan för demensvården
i Uppsala

Uppsala kommun har tryckt en väl-skriven handlingsplan för sin demensvård, som är mycket informativ och lättförståelig med innehåll om vad kommunen kan erbjuda och vad det innebär, och hur en demensutredning går till, hur man gör olika tester och skattningar, arbetsplan för hemtjänstpersonal, mm.

För information om handlingsplanen: Demenssjuksköterska Elsvieg Andersson tel. 018-27 66 94, 27 64 36 eller Britt-Louise Jennerstig, tel. 018-27 59 33.

Särskilt boende
för Äldre

Hälsa & SjukvårdInformation, HSI, har gett ut ”Förteckning över Särskilda boendeformer för äldre 1999” som ger en överblick över alla former av äldreboende med totalt 120 000 platser. Uppgifter finns om enhetens benämning, adr. tel. föreståndare, vårdplatser, typ av boende och i vilken regi enheten bedrivs. Kan beställas via fax 08-591 290 15, tel 08- 591 286 86.

Ny katalog från
Hjälpmiddelsinstitutet

Hjälpmiddelsinstitutet (tidigare kallat Handikappinstitutet) har kommit ut med en ny katalog innehållande ett omfattande sortiment av skrifter och videofilmer på hjälpmedelsområdet. Hjälpmiddelsinstitutet har tel 08-620 17 00.

Förbundsnytt

Ny förening

Kristinehamn

Marie-Louise Örtengren, Jutviksvägen
2B, 681 52 Kristinehamn, 0550-820 74

Kävlinge

Helén Larsson, Kvarngatan 46, 244 31
Kävlinge, 046-73 15 82

Gislaved

Laila Rosén, Ekedal, 333 92 Broaryd,
0371-413 62

Sollentuna

Siv-Marie Skarp-Andersson, Lisbyvägen
56, 187 46 Täby, 08-792 18 99

Ändringar

Mora-Orsa

Nytt telenr: Karin Thoms, Mickelväv
3881, 794 93 Orsa, 0250-55 01 12

Skellefteå

Ny adress: Sigrid Burlin, Skyttevägen 5
1 tr. 932 36 Ursviken, 0910-356 96

Sandviken

Ny ordf: Gerd Leino, Byvägen 8, 818 42
Forsbacka, 026-30 15 04

Skara

Ny ordf: Lena Bergman, Garvaregatan 10,
532 33 Skara, 0511-146 04

Halmstad-Hylte-Laholm

Nytt telefonnr: Elsa Andersson, Pärön-
väg. 10, 302 56 Halmstad, 035-13 17 85

Alingsås-Lerum-Vårgårda

Ny ordf: Carina Hermansson-Persson,
Bergstena 6445, 441 92 Alingsås,
0322-63 54 32

Demensförbundets adress:

Drakenbergsgatan 13, nb
117 41 Stockholm
tel 08- 658 52 22, fax 08 658 60 68
e-post: rdr@demensforbundet.se
hemsida: www.demensforbundet.se
Postgiro 25 92 53-3.

Förbundsnytt, forts ändringar

Karlskoga-Degerfors

Ny ordf: Iréne Andersson, Stavhoppsv. 8,
691 54 Karlskoga, 0586-72 52 91

Karlshamn

Ny ordf: Hanna Rindmyr, Regeringsgatan
10, 374 34 Karlshamn, 0454-135 44

Leksand

Ny kontaktperson: Jan-Erik Hed, Tibble 95,
793 36 Leksand, 0247-340 23

Vadstena

Ny ordf: Karin Båverud, Kvarnbäcksv. 11,
592 41 Vadstena, 0143-312 45

Svenljunga-Mark

Ny ordf: Jeanette Andersson-Åkesson, Al-
lév. 1, 512 63 Östra-Frölunda, 0325-304 72

Sollefteå

Ny ordf: Inga Lindström, Södra Strandgatan
12, 882 30 Långsele, 0620-208 74

Demensförbundets skrifter

Bra Dag ger God Natt

Dagvårdens betydelse för människor med demens
Pris 60:– (plus porto)

Leva i trygghet – Rapport från LARS-projektet

Långvarigt sjukas och anhörigas rätt till stöd. Pris 60:– (plus porto)

Att handleda inom demensvården

Pris 80:– (plus porto)

När glädjen vänds i nöd

Anhöriga berättar om sin situation. Pris 40:– (plus porto)

Rätt stöd ger kvalitet och lönar sig

Rapporter om samverkan för god demensvård
Pris 60:– (plus porto)

Anhörigboken

En skrift med information och praktiska råd. Pris 60:– (plus porto)

"Fråga på"

Diskussions- och studiematerial kring demensfrågor. Materialet är
baserat på vanligt förekommande frågor från dementas anhöriga.
Pris 80:– (plus porto)

Demenssjukdomen

Pris 60:– (plus porto)

Skräddarsytt AnhörigStöd

En samarbetsmodell inom vården
Pris 60:– (plus porto)

DemensForum

Prenumerationspris på förbundets tidning 4 nummer/år
Pris 120:– (inklusive porto)

Forskning om Alzheimer och andra demenssjukdomar behöver mera resurser!

Stöd Demensfonden Postgiro 90 08 58-2